

Handlings- og økonomiplan 2017 - 2020

**Rådmannens
presentasjon
27.10.2016**

Sola kommune

Satsingsområder kommuneplan

1. Helsefremmende
lokalsamfunn med
ansvar for hverandre

2. God oppvekst for
alle

3. Helhetlig
lokalsamfunnsutvikling –
Sola i regionen

4. Bærekraftig
økonomi

5. Innovativ
organisasjonsutvikling

Forenkling! Forbedring! Fornyning!

Bærekraftig omstilling

Hva som skjer rundt oss?

- En kraftig konjunkturedgang
- Nedbemanning i mange bedrifter i vår region
- Økende arbeidsledighet
- Lavere økonomisk vekst
- Høyt fokus på kostnadsreduksjon i næringslivet
- Et stort behov for omstilling i regionen

Bærekraftig omstilling

Hva er ståsted i Sola?

- Vesentlig lavere skattevekst enn tidligere
- Bortfall av veksttilskuddet
- Omlegging av inntektssystemet
- Lavere befolkningsvekst
- Fortsatt høy etterspørsel etter kommunale tjenester
 - Noen unntak på etterspørsel etter barnehageplasser
- Gode tjenester med høy kvalitet
- Høyt investeringsnivå med tilhørende høy gjeldsgrad

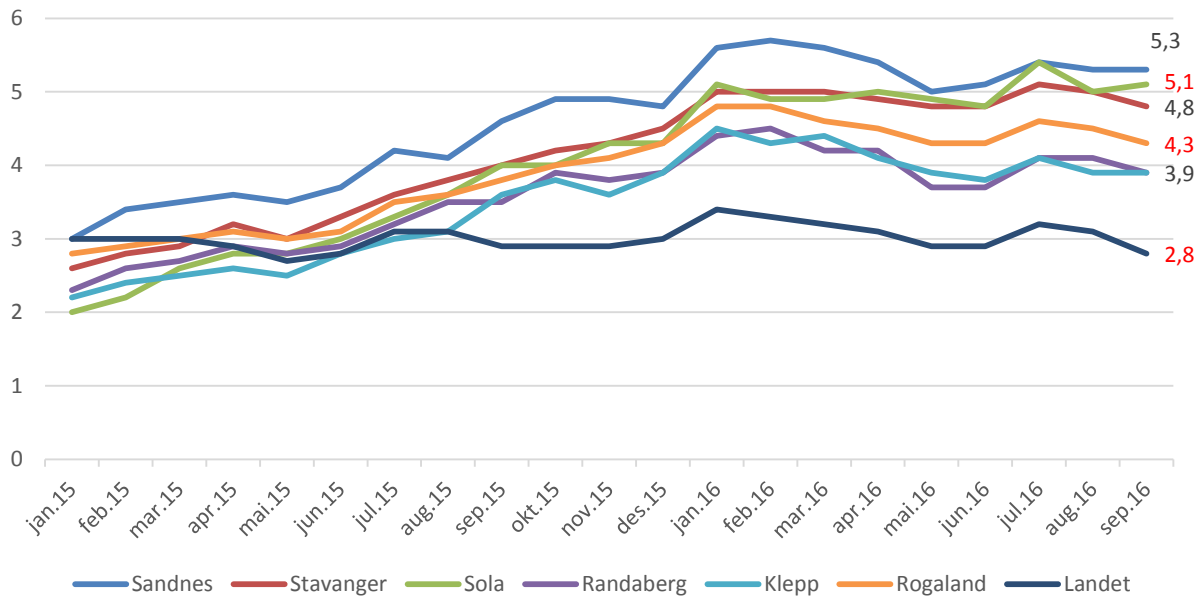
Bærekraftig omstilling

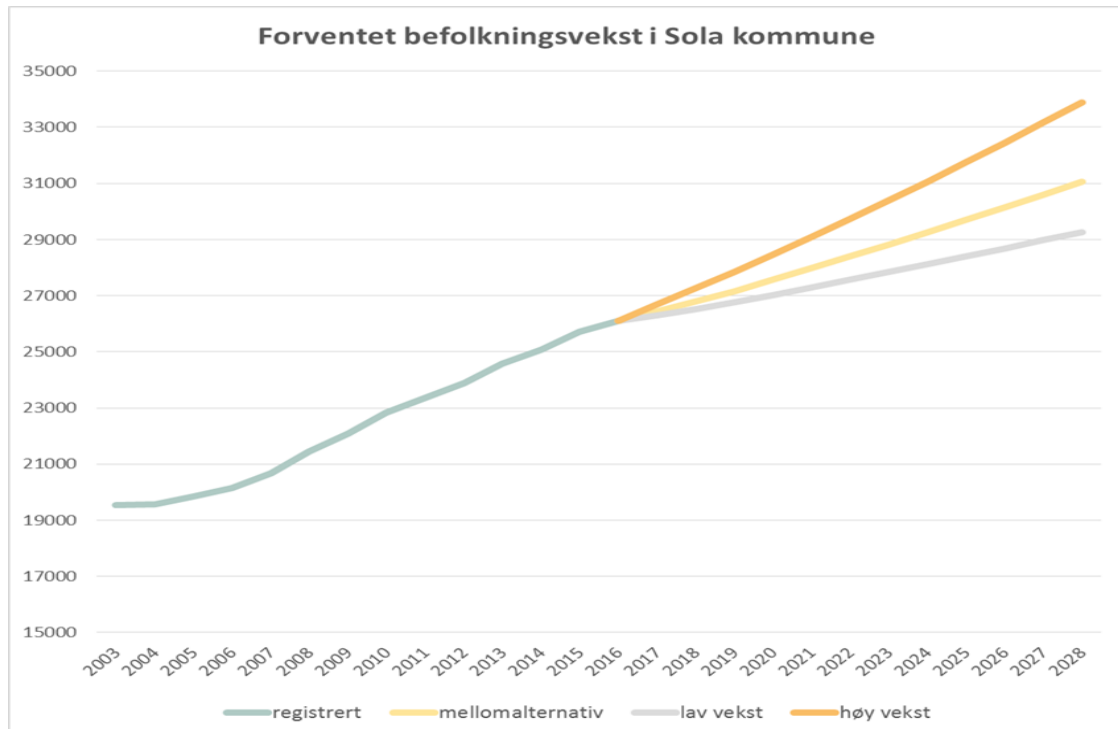
Hvordan løser utfordringer?

- Redusert handlingsrom skaper behov for nye løsninger
- Vi må ha evne til å tenke nytt og jobbe systematisk med omstilling og endring
- FFF – vår omstillingsstrategi
- Involvering av innbyggere og tiltak for å fremme egenmestring
- Ambisjonsnivået må tilpasses økonomiske rammebetingelser

Utvikling i arbeidsledighet

Bærekraftig økonomi

Bærekraftig økonomi

- Satsingsområde 4 i vedtatt Kommuneplan 2015-2026

4. Bærekraftig
økonomi

"en utvikling som imøtekommer behovene til dagens innbyggere uten å redusere mulighet for kommende generasjoner til å dekke sine behov".

Økonomiske måltall

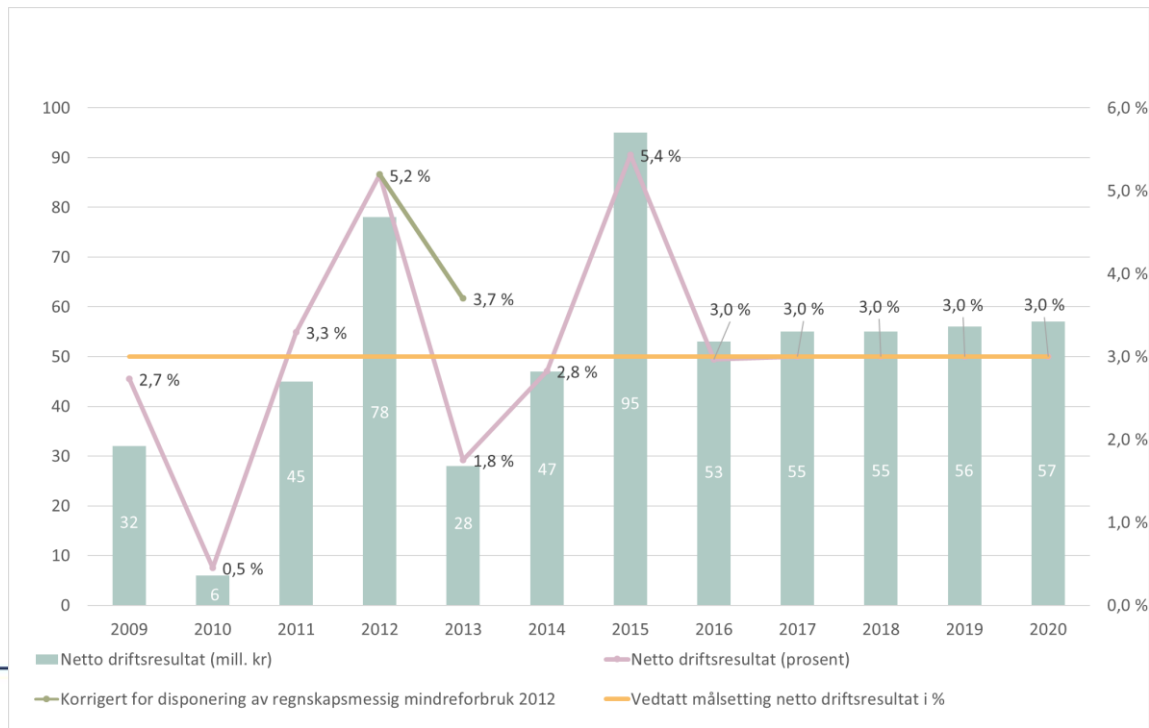
For å ivareta bærekraftig økonomi har kommunestyret i Sola vedtatt følgende økonomiske måltall:

”Handlings- og økonomiplaner innrettes med sikte på reell styring etter følgende økonomiske måltall:

- For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi skal balansen mellom inntekter og utgifter i driftsbudsjettet tilpasses et netto driftsresultat på minimum 3 % av kommunens brutto driftsinntekter.*
- For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi skal framtidige låneopptak tilpasses en gjeldsgrad – lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter – som på sikt ikke bør ligge over 60 %”*

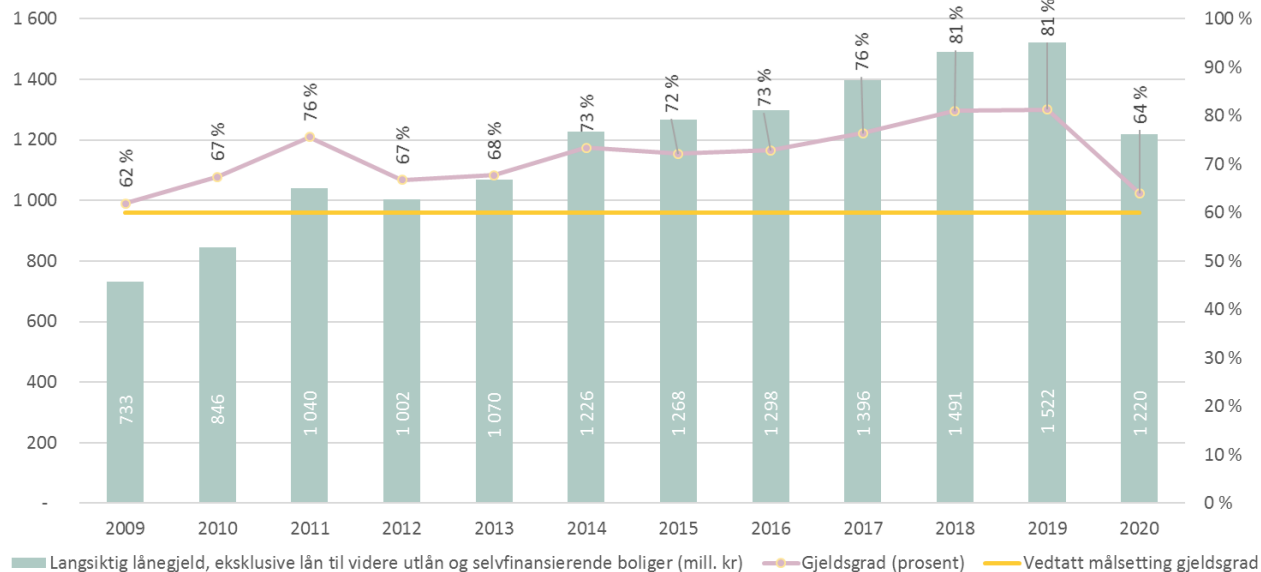

Netto driftsresultat

Gjeldsgrad

Forutsetninger

- Befolkningsvekst på 1,4 % i planperioden
- Lønnsvekst 2,7 % - kompensert
- Prisvekst ikke kompensert – kr 5,1 mill.
- Renteforutsetninger
 - en gjennomsnittsrente på kommunens innlån 2,3 % i 2017
 - pengemarkedsrente 1 % i 2017
- Tidligere gjennomført omstilling 2011 – 2015 på kr 73,9 mill. videreføres.

Forutsetninger

- Egenfinansiering investeringer kr 62,8 mill i 2017
 - for å oppnå netto driftsresultat på 3 %
 - for å redusere gjeldsgrad
- Avdrag etter minimumsavdrag i kommuneloven
- Avdrag utover minimumsavdrag kr 20,6 mill i 2017, kr 48,2 mill. i 2018, kr 65,3 mill. i 2019 og kr 76,2 mill. i 2020
 - for å redusere gjeldsgrad
- Pensjonskostnader i tråd med anslag fra KLP og SPK

Statsbudsjettet
Frie inntekter
Andre inntekter

Forslaget til statsbudsjettet

- De viktigste endringer til kommunene som finansieres gjennom vekst i frie inntekter
 - Tidlig innsats skole kr 150 mill.
 - Opptrappingsplan rusfeltet kr 300 mill.
 - Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering kr 50 mill.
 - Helsestasjon og skolehelsetjenester kr 50 mill.

Forslaget til statsbudsjettet

- Aktivitetsplikt til sosialhjelpsmottakere, kr 60 mill.
- Øyeblikkelig hjelp rus og psykiatri, kr 86,5 mill.
- Avvikling av diagnoseliste fysioterapi
kr -175 mill.
- Vedlikeholdstilskudd til kommunene kr 650 mill.
 - Fordelt kr 400 mill.
- Økt innslagspunkt til ressurskrevende brukere
 - Utover lønns- og prisvekst
- Frivillighetssentral kr 131 mill.

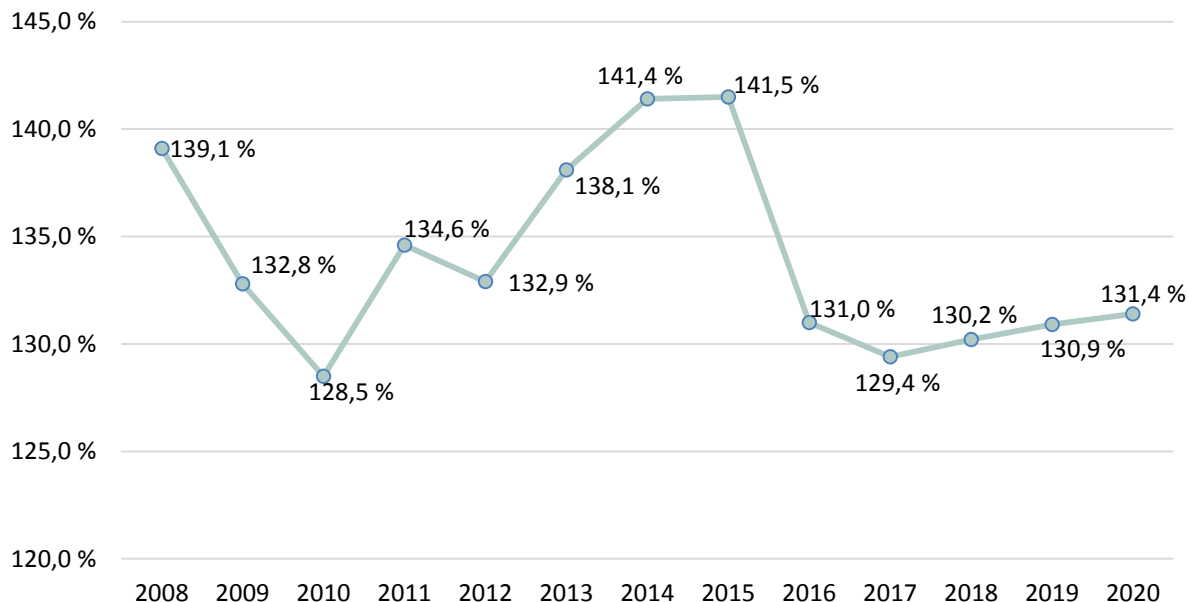

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)

- Justert skatteanslag 2016
 - anslått kr 26 mill. i mindreinntekt i fht opprinnelig budsjett
 - en forventet vekst på 1,1%
 - 131 % av landsgjennomsnittet
- Skatteanslag 2017
 - forventet en skattevekst på 1,5 %
 - regjeringens anslag på landbasis 2,3%
 - 129,4 % av landsgjennomsnittet
- Samlet vekst frie inntekter 1,5 %

Skatt i % av landsgjennomsnittet

Frie inntekter

Skatt og rammetilskudd	2016 Opprinnelig vedtatt	2016 Revidert anslag	2017 Nominelle tall	2018 2017- priser	2019 2017- priser	2020 2017- priser
Formue- og inntektskatt	997 800	972 000	986 600	1 006 300	1 026 400	1 047 000
Innbyggertilskudd	588 900	588 900	608 100	623 700	635 800	648 100
Utgiftsutjevning, INGAR, skjønn, saker særskilt fordeling	-51 000	-51 000	-49 300	-49 000	-45 800	-45 600
Veksttilskudd		14 400				
Endring i RNB 2016		3 000				
Inntektsutjevning	-171 200	-146 800	-144 000	-150 000	-155 300	-160 200
Sum frie inntekter	1 364 500	1 380 500	1 401 400	1 431 000	1 461 100	1 489 300
			1,5 %	2,1 %	2,1 %	1,9 %

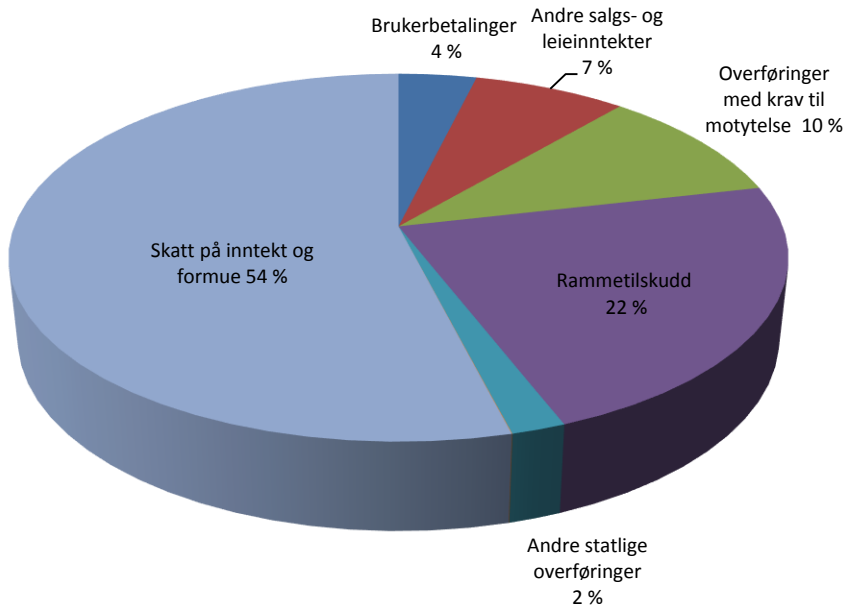

Andre inntekter

- Overføringer fra Lyse
 - Forutsatt samlet utbytte på kr 480 mill. i 2017, kr 500 mill. i 2018, kr 550 mill. i 2019 og kr 565 mill i 2020.
 - Sola kommune sin andel er på kr 42 mill. i 2017.
 - Rente på det ansvarlige lån i Lyse kr 5,8 mill i 2017.
 - Avdrag på kr 8,741 mill. føres i investering.
- Utbytte fra Sola bredbånd AS kr 7 mill. hvert år i planperiode
- Utbytte fra Forus Næringspark kr 10 mill. i 2017
 - Foreslått å avsette på fond
- Avgifter, gebyrer og egenbetaling
 - presenteres samlet i kapittel 6.

Driftsinntekter 2017

Investeringsbudsjettet

Investeringsbudsjett 2017-2020

- Samlet investeringsnivå for kommunens prosjekter i overkant av kr 1,3 mrd. i planperioden
- Rådmannens forslag tar utgangspunktet i prosjekter vedtatt i HØP 2016 -2019.
- Noen prosjekter er utsatt pga endrende behov samt budsjettmessige og kapasitetsmessige årsaker
- Investeringsnivået er høyt, men nødvendig for å opprettholde tjenestetilbud
- Samlebevilgninger etter formål
- Det forventes et høyt investeringsnivå også etter planperioden, da en del nødvendige investeringer ligger der.

Investeringer Oppvekst og kultur

- Totalt kr 93 mill. i planperioden
 - herav kr 66 mill. til utvidelse, tilpasning og rehabilitering og nybygg av skoler
- Utvalg av prosjekter innen oppvekst og kultur
 - Ressurssenteret Grannes skole, tilbakeføring av klasserom og uteareal , ramme kr 10,7 mill., ferdig 2019.
 - Storevarden skole, utbygging, kr 8,4 mill., ferdig 2019
 - Dysjaland, utbygging, ramme kr 35 mill., ferdig 2017/2018
 - Utbygging av Sande og Håland skole tatt ut som følge av ny oppdaterte befolkningsprognoser
- *Ferdigstilles i neste planperioden:*
 - *Ny skole Jåsund, ramme kr 202 mill., ferdig 2022*
 - *Senere enn beregnet i HØP 16-19*
 - *Ny skole Skadberg/Sande 217 mill., ferdig 2022*

Investeringer levekår

- Totalt kr 447 mill. i planperioden
 - Herav kr 65 mill. til gjennomføring av Boligsosial handlingsplan og kr 345 for sykehjem i planperioden
- Utvalg av prosjekter innen levekår:
 - Nytt sykehjem Sola sentrum, kr 356 mill., ferdig 2020
 - Utsatt ett år pga befolkningsprognose.
 - Erstatning av utleieboliger K/T/B3, kr 10,5 mill., ferdig 2019.
 - Erstatning av utleieboliger B05, kr 10,5 mill., ferdig 2018.

Investeringer levekår, fortsettelse

- 4 boliger med base, Kjelsberg ring, rus/psykiatri, kr 26,4 mill., ferdig 2018.
- Småhus, midlertidige/permanente, kr 21,6 mill., ferdig 2020.
- 6 boliger med base kr 27 mill. i 2018
- Sola hybelhus, kr 10,2 mill., ferdig 2017.

Kommunale boliger uten base (gruppe 2) er tatt ut fra HØP

- Dette pga bedre bolig situasjon

Investeringer felles inkl. VAR

- Utvalg av prosjekter:
 - Nytt rådhus, kr 290 mill., ferdig 2019/2020
 - Turveger, kr 38,3 mill., ferdig 2020.
 - Erverv av areal, kr 46,3 mill.
 - Skytehall Forus Bedriftsidrettsarena, kr 13,1 mill., ferdig 2018.
 - Infrastruktur regionalt sykkelanlegg, kr 11 mill., ferdig 2019.
 - VAR totalt kr 99 mill. i planperioden
- *Ferdigstilles i neste planperioden*
 - *Ny kirke Sola sentrum, brutto kr 87,25 mill.*
 - *Netto kr 83,25 fratrukket menighetsbidrag til inventar, utsmykking og liturgiske møbler på kr 4 mill.*
 - *Ferdig 2021 ett år senere enn i HØP 16-19*

Investeringer Sola sentrum

Overordnende rekkefølgekrav

Rekkefølgekrav Sola sentrumsplan								
Linje	Prosjekt	Total budsjetttramme	Budsjett t.o.m. 2016	2017	2018	2019	2020	
68	Flytte av trafo	19655	1 500	0	750	750	0	0
69	Festplass Sola sentrum, del 1	49648	5 000	500	0	500	4 000	0
70	Vestre ringvei Sola sentrum	59455	12 779	0	7 705	5 074	0	0
71	Kongshaugveien, Sola sentrum	59456	7 525	0	0	7 525	0	0
Sum kostnader rekkefølgekrav Sola sentrumsplan i planperioden		26 804	500	8 455	13 849	4 000	0	0
72	Anleggsbidrag Sola sentrum i planperioden		-12 015		-6 054	-4 862	0	-1 099
74	Justeringsavtaler, kommunal andel Sola sentrum i planperioden		-14 220		-8 010	-2 080	-2 080	-2 050
75	Låneopptak rekkefølgekrav Sola sentrumsplan/forskuttering Sola kommune		-569	-500	5 609	-6 907	-1 920	3 149
Sum finansiering rekkefølgekrav Sola sentrumsplan i planperioden		-26 804	-500	-8 455	-13 849	-4 000	0	0

- Kostnader fordeles mellom kommunen og private utbyggere jamfør. Gjennomføringsmodell vedtatt i K-sak 32/15
- Kr 666 per m2 BRA
- I denne planperioden bidrag fra kommunens egne prosjekter og frie midler fra justeringsavtaler
- Resten forskuttes av Sola kommune via låneopptak
- Andre private utbyggere bidrar på sikt ut planperioden

Parkeringsanlegg Sola sentrum

Parkeringsanlegg Sola sentrum								
Linje	Parkeringsanlegg	Prosjekt	Total budsjetttramme	Budsjett t.o.m. 2016	2017	2018	2019	2020
76	Parkeringsanlegg Sola sentrum nord	19023	97 200	1 000	29 000	49 000	18 200	0
77	Parkeringsanlegg Sola sentrum øst	19025	16 000	1 000	0	9 846	2 577	2 577
Sum kostnader parkeringsanlegg Sola sentrumsplan i planperioden			113 200	2 000	29 000	58 846	20 777	2 577
78	Frikjøpsmidler Sola sentrum i planperioden		-27 060		-13 635	-10 950	0	-2 475
79	Låneopptak parkeringsanlegg Sola sentrumsplan/forskuttering Sola kommune		-86 140	-2 000	-15 365	-47 896	-20 777	-102
Sum finansiering parkeringsanlegg Sola sentrumsplan i planperioden			-113 200	-2 000	-29 000	-58 846	-20 777	-2 577

- Parkeringsanlegg finansieres delvis via frikjøpsmidler, kr 150.000 inkl mva per parkeringsplass
- Kommunens egne prosjekter betaler frikjøpsmidler i planperioden
- Resten forskutteres av Sola kommune via låneopptak
- Andre private utbyggere bidrar på sikt ut planperioden

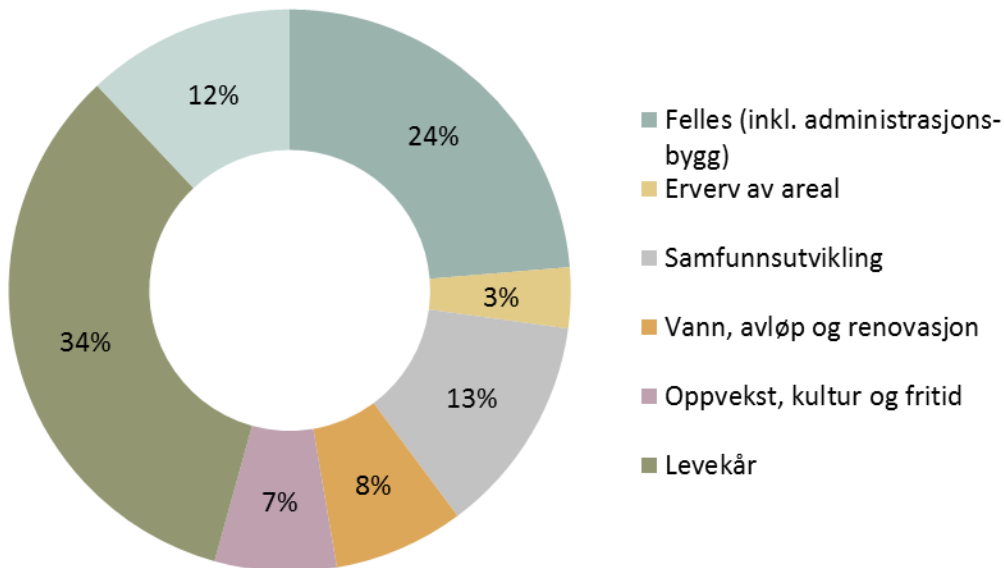
Vann – og avløpsanlegg Solasentrum

Vann- og avløpsanlegg Sola sentrum								
Linje	Vann- og avløpsanlegg	Prosjekt	Total budsjetttramme	Budsjett t.o.m. 2016	2017	2018	2019	2020
80	VA Sola sentrum øst, ved sykehjem	59347	16 000	1 000	0	15 000	0	0
81	VA Vestre ringvei	59365	6 873	0	4 125	2 748	0	0
Sum kostnader VA Sola sentrum				1 000	4 125	17 748	0	0
82	Refusjon VA Sola sentrum i planperioden		-3 328		-822	-934	0	-1 572
83	Refusjon VA Vestre ringvei i planperioden		-699		-699	0	0	0
84	Låneopptak VA Sola sentrumsplan/forskuttering Sola kommune		-18 846	-1 000	-2 604	-16 814	0	1 572
Sum finansiering VA Sola sentrum i planperioden			-22 873	-1 000	-4 125	-17 748	0	0

- Feltinterne rekkefølgekrav, herunder VA
- Kommunens egne prosjekter bidrar med refusjoner i planperioden
- Innbyggere på sikt i form av gebyrene
- Andre private utbyggere bidrar på sikt ut i perioden

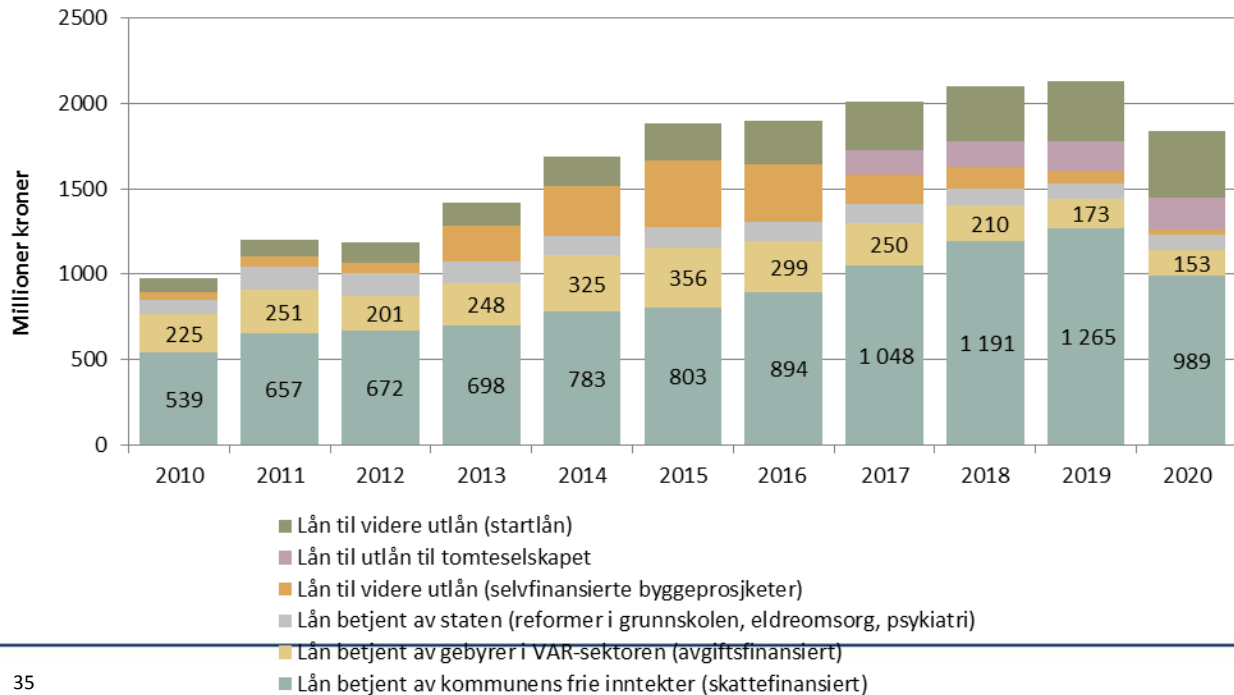

Investeringer 2017-2020

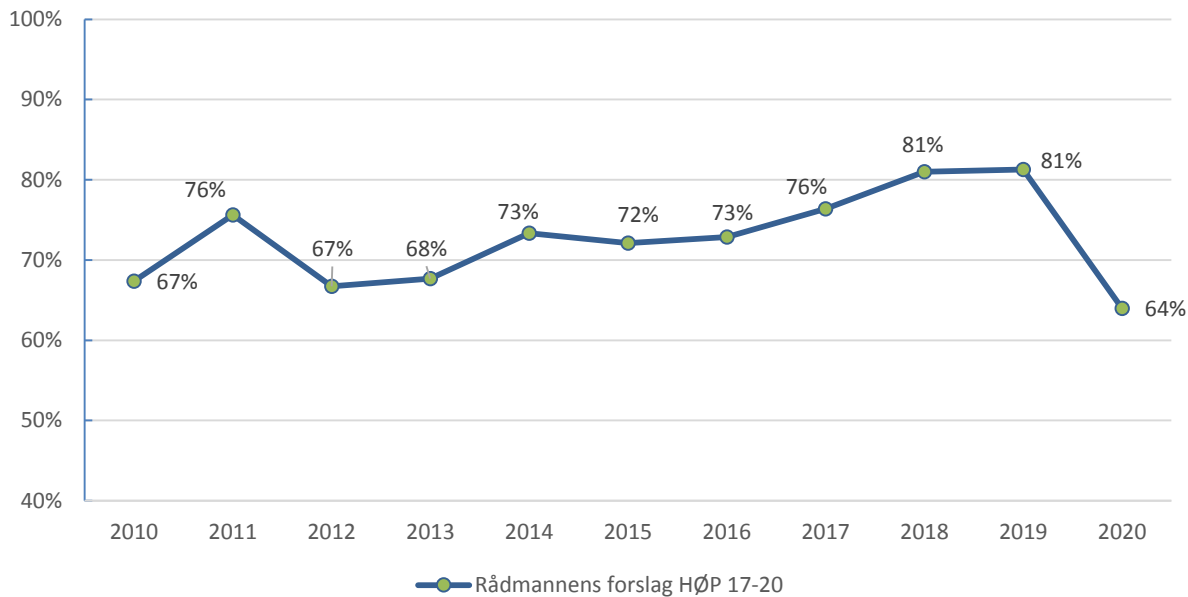

Utvikling i lånegjeld

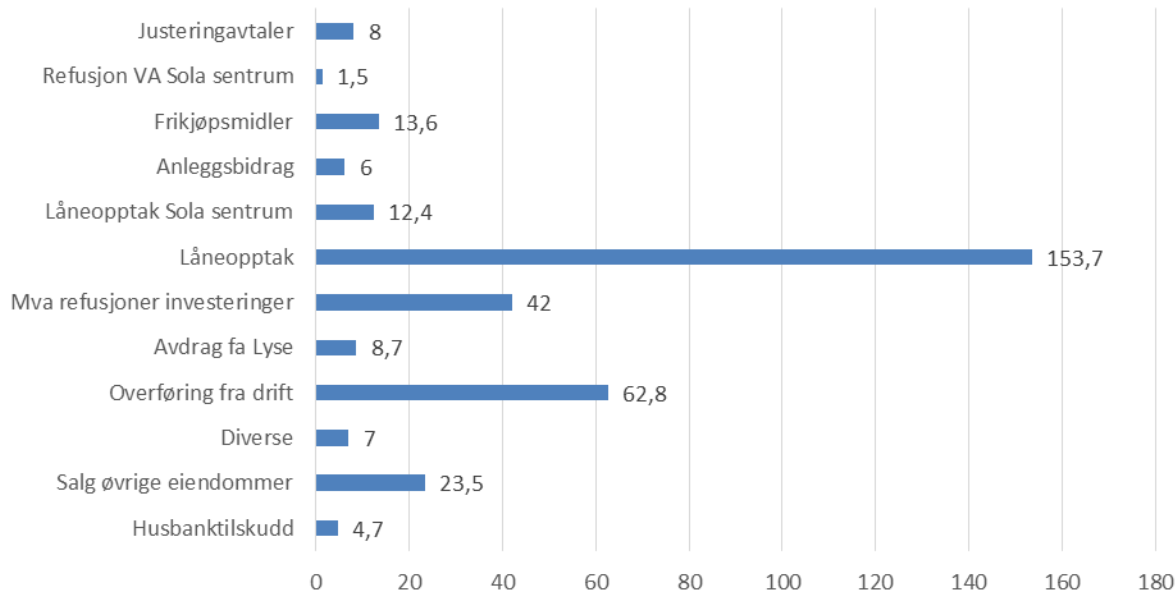

Gjeldsgrad

Finansiering av investeringer 2017 (tall i mill. kr)

Driftsbudsjettet

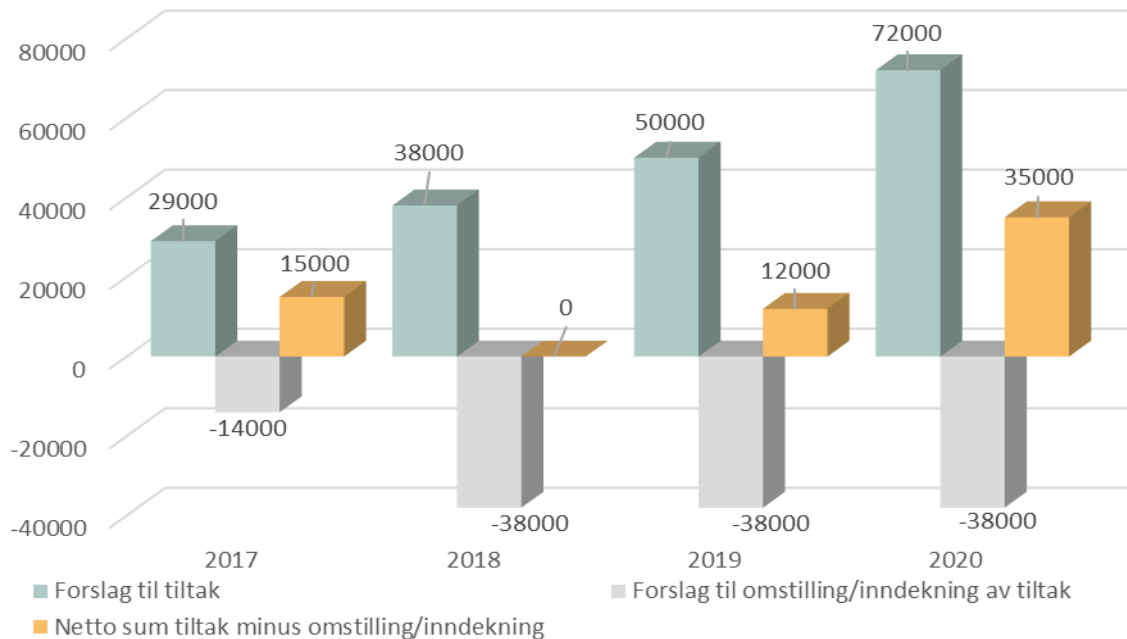

Driftsbudsjettet 2017-2020

- Nye ordinære tiltak er på kr 29 mill. i 2017.
- Omstilling/inndekningstiltak kr -14 mill. i 2017
- Netto effekt innebærer en styrkning på kr 15 mill. i 2017
- Det legges opp til vakansebudsjettering, kr -18,5 mill. fra og med år 2018
 - Foreløpig beregnet 98,2 % budsjettdekning av lønnsutgifter
 - Fordelt tentativt mellom tjenesteområdene
- Fokus på demografi og tiltak hvor kostnader påløper uansett budsjettdekning samt oppfølging av politiske vedtak
- Alle tiltak med detaljbeskrivelse framkommer i kapittel 2

Forslag til HØP 17-20

Oppvekst og kultur

Oppvekst og kultur

- Demografikostnader skole, kr 1,7 mill.
 - 50 % dekning
- Tidlig innsats 1.-4. klasse, kr 0,8 mill.
- Økt lærertetthet, finansieres gjennom øremerket tilskudd, 1.-4.klasse, kr 3,8 mill.
- Justering reserve skole kr -1,5 mill.
- Justering reserve SFO kr -0,7 mill.
- Reduksjon sentral pott styrkingstiltak SFO, kr -0,6 mill
- Økning av antall fremmedspråklige i introduksjonsprogrammet, netto kr 1,4 mill.

Oppvekst og kultur, fortsettelse

- Kompetanseheving barnehage kr 1,2 mill. i 2018 med opptrapping mot kr 2 mill. i 2020
- Økte kostnader fosterhjem og institusjon, kr 2,1 mill.
- Bosetting enslige mindreårige flyktninger, netto kr 1,1 mill.
- Økt bemanning helsestasjon, kr 0,7 mill.
- Kultur - husleierefusjon kr 0,5 mill.
- Frivillighetssentralen, netto kr 0,2 mill.

Levekår

Levekår

- Økt vederlagsbetaling institusjon kr -0,7 mill.
- Økt bidrag legevakt/K46/Krisesenter/
Funkishuset/pasientskadeerstatning, kr 1,8 mill.
- Øyeblikkelig hjelp (ØHD), kr -2,0 mill.
- Justert reserve økt bistandsbehov kr -1,3 mill.
- Økt refusjon ressurskrevende brukere, kr -4,6 mill.
- Interkommunalt smittevernarbeid, kr -0,4 mill.
- Omsorgslønn, kr -0,5 mill.
- Nytt sykehjem i Sola sentrum kr 14,8 mill. utsatt til år 2020
- TABO syv senger utsatt til år 2019

Levekår, fortsettelse

- Omlegging renhold
 - Bespargelse kr -1,2 mill. i 2017, kr – 3,5 mill. i 2018
 - Tilførsel 2,2 årsverk boassistent kr 0,4 mill i 2017 og kr 1,1 mill. i 2018
- Enetiltak, psykisk helse- og rus kr 3,6 mill.
 - Delvis finansierte via økt tilskudd ressurskrevende brukere
- Pilotprosjekt Rask psykisk helsehjelp, netto kr 0,2 mill.
- Bemanning av base boliger for mennesker med psykisk utviklingshemming kr 3 mill. i 2019
- Flyktningeteamet, økt stillingsressurs, kr 0,7 mill.
- Økte sosialhjelpsutgifter, kr 12 mill.
- Reduksjon av budsjetttramme fysio/ergo, kr -0,6 mill.

Samfunnsutvikling og rådmannen med staber

Samfunnsutvikling

- Analyseverktøy FME og ArcGis, kr 0,3 mill.
- Bygg og anlegg som tas i bruk, FDV-kostnader, kr 0,9 mill.
- Lekeutstyrskontroller, kr 1 mill.
- Konsekvens av Forskrift om plantevernmidler, kr 1 mill.
- Omstilling Eiendom, kr -2,4 mill.
 - Via redusert overtid, redusert sommer, sesong og ekstrahjelp og redusert kjøp av tjenester
- Redusert vedlikehold Eiendom kr -1,9 mill.
 - Medfører lavere aktivitetsnivå for vedlikeholdsprosjekter

Samfunnsutvikling

- Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting kr 15,9 mill.
 - Finasieres av øremerkede midler
- Avdelingsingeniør VA, kr 0,8 mill.
- Redusert vedlikehold vei, kr - 0,5 mill.
- Byggesak, ny fordeling mellom skatt og gebyr, kr 0,3 mill.
 - 90 % gebyr og 10 % skatt

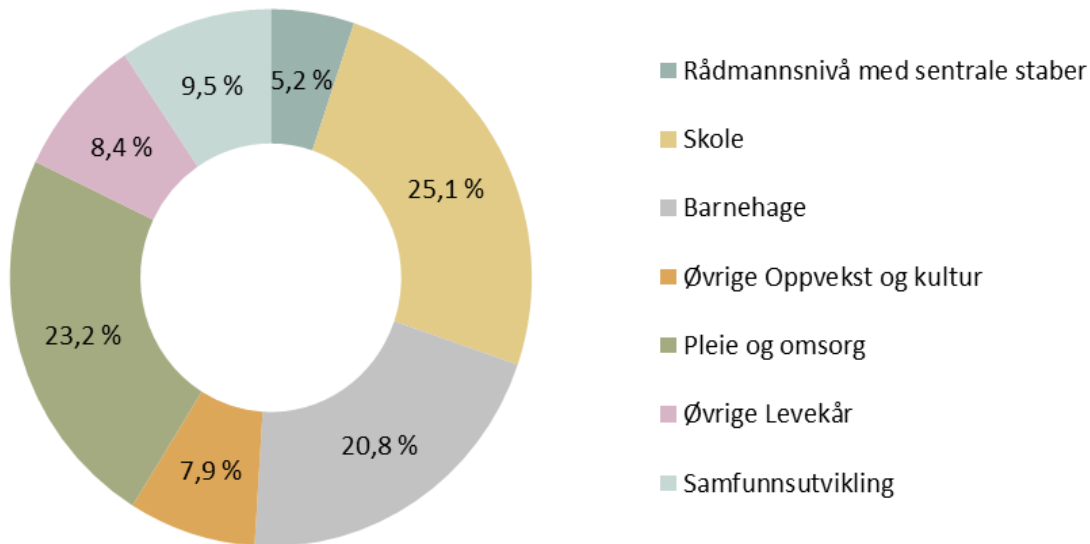

Rådmannen med staber

- Stortingsvalg, kr 1,1 mill.
- Økning antall lærlinger for å oppnå én per 1000 innbyggere, kr 0,5 mill.
- Økte utgifter til drift og vedlikehold av GERICA, kr 0,1 mill.

Prosentandel av forslag til netto driftsbudsjett 2017 rådmannsnivå og tjenesteområde

Spørsmål

- Sendes via gruppeledere til økonomisjef:
sabina.letto@sola.kommune.no
- Besvares fortløpende men puljevis med kopi til alle gruppeledere.
- Behov for gjennomgang med partigrupper avtales med økonomisjef.
- Regneark sendes på mail 31. oktober.

- Film om FFF

[Filmlenke](#)

Takk for oppmerksomheten!

Lykke til med budsjettbehandlingen!

